

הלבנות ספה סימן תרכו

(מהרי"ל), ואפלו ביום טוב שרי לנגן ולפתח (אנייה דומא ומחיי) אם יש להם (ב) צירים (ד"ט) שסוגר ופותח בקנן, ואין בנה לא משום סתירה ובגנן אהל ביום טוב ולא משום תעשה ולא מן העשוי, רק שיהיה (כא) שלא לעב תחתיהן כשהן סגורין, שזו הסכה פסולה:

א משנה סנה כ
בדמפרש לה שצאל
ב דמפרש לישני ורב
ג יהיה אמר שצאל
דלא פליגי שם י"א,
טור בשם הרמ"ש
וכן פתח הר"ף
והרמב"ם עסקו ה

תרכז דיגי הישן בסכה, ובו ד' סעיפים:

א (א) (צריך לישב באויר הסכה). (ב) "הקלשן תחת המטה בסכה, אם היא (ג) גבוהה עשרה טפחים לא יצא: ב (ה) תחת הפלה בסכה, (ה) אם אינה גבוהה עשרה טפחים (ו) או שאין לה

באר היטב

הסכה כשהיא פתוחה, עמ"א. ואם הגיב הספק על התקנה ואח"כ הסיר התקנה פסול. ואותן סכות העשירות תחת הגג ולפעמים הערדים מושפעים זהר שלא יושב תחת השפופץ, מ"מ. וצנן כהשוכת פנים מאירות סימן סא מש"ש לצנן סכה על הגג, סכה העשויה תחת הדוא"ר דהיינו שפותחין להם מקום באמצע הגג והוא הנקרא בלשון ערבי דוא"ר ובלשון לע"ז באג"ה ופעמים עושין על שטה הדוא"ר הפתוח שכה ומעשה"רשת ופעמים עושין שכה זו מחוץ תחת או מחוץ פתחן, לשרה, ואפלו אם יצו הספק הפשר ע"ג השכבה ממש בשרה, פתח"רדים תחת פלד ד סימן ט, ע"ש:

שערי תשובה

אדם עושה סכות מבוזבז וצריך שני סתלים הנכונים תחת הגג שיקראו"ן 1 ואין הסתלים מבישים לפי אהלו פחות מבי ותגב הבלט הוא ד' טפחים, או לתרו"ן פיו דאין מביעה לסקף לא אמרין דין עקפה ואין כאן מחצות, וצריך לזהר מה שיש בו הוא דבר מצוי, וע"ד פתח שם, שיש שבחים סכה על הגג ופוחתין הגג קמין דלחלו ויש שפותחין קמין ארבה ויאמנע יש לה צירים וכשפותחין אותה למעלה מן הספק באמצע הסכה נמצא פתח למעלה מספק כשר דין שהוא נקר הרוב יותר מ"ד אלא שקלוי בעדו נקר הסכה כשר בו, כיון שאותן השינו"ן המתברים על הגנים והלויים באמצע הסכה למעלה מהספק כשר ויש הורה ספק פסול עליהם וזהו כמו ששוקבן קרוב בו, ע"כ שזהו נפש וזהו ספקה זו, ובפירושה ע"י רב דין הרוב תחתין על צד למעלה מן הספק עושה צלמה סכה, ע"ש. ועשה אין עושין דלחות האלו בצידי הקופה ולא תהיה סכרו גמרי על"פ הספק, וכשר תהיה ומיש הדי"ט בשם גו"ר, ע"ש שכתב: איני דלענן שפעה חשיב פתוח מן שנתקיים דמים לכל בלומר דצי עלי, ט"ט לגבי סכה ואין קדין בעצמה מרוב מספקת וכמו שכתב סתם האילן, ושכבה זו אין לה צל, ודענן אם נקר להנים תהיה פשר על השכבה משל, אם נקר השכבה בדוא"ר וקבועים שם שוב אין בעצמה סתם קדין מספק לשרקע בו, ואם נקר ששכבה ע"ג מספק בטלה לגבי מספק יבאין דליטא דמי בו, ע"ש. וצנן כשירות בית"הוזהר סימן ז' סכה העשויה תחת סריגי בתל ע"ש. וצנן שירות ארבעה טורי אבן סימן יד שחשיב לסגוף פריח ויל שדענה בתורים מקרים עם קוזה וקספות פוחתים סקרו ומסכים בעננים והמוזהר קבועה בדת אחר הסכות חתרים וקרות בקרחה והקוזה בדקאי קא"י, וכתב הפרי"ח בתשובה דיש בנה משום חלמיה וצריך לקח הוזהר ולקבע אותה בתורש וליבך עליו בו, והגאון מזה"ר ז"ל בעל החומר השיב לי שאין בנה משום חלמיה שנגשה תחלה בהכשר, וראיה מסימן טו ומדבר הלבוש והאחרונים בסימן זה, אף באמת אי"ל לה, דמוכת דכוכבי שכישי מהם פטורה, ולענין ששט ששע"לם לא יצאה מידו חייב מוחזק אף בתנן מאמר שהוא יורה ככע כל השנה, ע"ש. וצ"ל לפענ"ד במ"ש, דכל הפוסקים השוו בהרצח חזק לבי אף שלא נשאר מחזק קל שבאמת לא יבן דעת הש"י, ותמיד הביא שכיבי גמרי ופתיחא שישן לספל, ע"ש, אך דברים של לסקף על מיש דגם בגו פוסא לא נפקיה, והרצח לצאת ד"ר פתיח, אחר הטג יטל הפתיח ויחזר והקבעה בלא פתח, ומכ"ש אם יזמן לו לקבע מוזהר אצותו שיקבר עליה ימכנו לפס"י את ה, כמע"י:

משנה ברורה

של כל השנה שדר בו תמיד, ובסכה מסיר הגג, אפלו הכי בסכות פטורה, דבשכבה ימים לאו קבוע מקרי⁽²⁾. ומי שיש לו שני חדרים זה לפנים מזה, אם הולך מחדרו לשכבה, פתח הסכה צריך מזה משום חדר⁽³⁾; ואם הולך מסכה לחדרו בענין שהפתח הוא מחדר הסכה, יש לומר שחייב הוא במזוזה פתח הסכה הפתוח לרשותי הרבים וכדומה, דהיי פתיח ששע"י:

(6) אפלו לרצח הפתח מדין ה"ל פיון שנגעשה מתחלה בתקשר, דהיינו שפתח הגג קדם שספק, דאף שבעת שהיא סגורה מקרי הסכה פסולה, וכמו שכתב הרמ"א בסוף דבריו, מפל מקום אין זה בכלל תעשה ולא מן העשוי, והוא דומה כאלו פתח עליו סדין והחזר ונזטלה: (ב) צירים וכו'. והיי פתח⁽²⁾. ובאין להם ציר, שרי (ג) על-ידי עפ"ם. ואם היה כל השנה קבועין במסמרים שפתיחתו אסור מן הוזהר ושכח לפתחו עד פניסת יום טוב, אם שרי לפתחו על-ידי צפ"ם באין לו סכה אחרת בליל יום טוב ראשון משום שכות במקום מזה, וכן אם נקר לומר לנקרי ששכף לו סכה ביום טוב באין לו אחרת, מספק הפר"מגדים, וס"ם: להורות דהיי חלילה לי, וצריך עיין בכל זה⁽²⁾, עד כאן לשונו. וצנן בכבוד יעקב מה שכתב בנה⁽²⁾. (אם הוא צדק בין השמשות, נראה הדומאי יש להקל בנה על-ידי עכ"ם⁽²⁾: (כא) שלא לעב וכו'. דהיי ביושב בסכה שנוכחית תוך הבניה⁽²⁾ [הגר"א]. וצריך לזהר (ג) שיהיו הגנות נפתחים היטב לעמד בגובה בשה עם הפגנות ולא יהיו משין קצת על הסכה, שאם יהיו משין קצת, אף שלא יהיה שעור גדול שפוסל הסכה מחמת זה, מפל מקום יהיה צריך לזהר שלא יושב במקום הזה שהג מושפע ומטה על הסכה, כתב הפרי"מגדים בסוף סימן תרמג: מוזהר בסכה, פטור; ומשמע חדר

שער הציצין

(6) אחרונים: (ג) פרי"מגדים ושי"א, משום דהיי שכות דשכות במקום מזה: (ג) משה אפרים: (ה) רש"י ור"ן בשם רנ"ה, וצנן בפ"ח שכתב דהה"ף והרא"ש דהשעם הוא משום דומה לסכה תחת סכה הוא מן הוזהר, וישעם רנ"ה הוא סדרפנן, והפרי"מגדים מספק דאפשר גם לרי"ף ורא"ש הוא רק מורכבין: (ז) רש"י: (א) הא לאו הכי, אף על-גב דהמטה בכללה גבוה ו' טפחים כשר לצאת שם די חובתו נפר"מגדים ובכור"י יעקב, ונראה ששע"ם מה דמק"א לן בסימן שמה: בית שאין תוכו עשירה וקרויו משליטו בעשירה, ותוכו הוא רק כרמלייתו, עין שם: (7) פן משפע מהגנ"י, וחפשי ומצאתי שמקור הדין הוא מן הרמב"ם פרק ה טהלות סכה הלכה כג, שנה לשונו שם: וכן השעמיד ארבע קוטרין ופרש סדין עליהן וכו': (8) בפרי"מגדים, ובמבאר בסימן שטו: (1) הגנ"י ובכור"י יעקב, וכן מסיק בפרי"מגדים ומחצית השקל לרינא, ודברי המגן אברהם כפי מה שנתראה לכאורה כפשוטו על הנקליטין, השיגו עליו כל האחרונים מנטרא מפרשת בקבון וגם מה שכתב לזה ראה הנהיגות איה ראה כלל, ועל כן כתב בכור"י יעקב דשגגת המעמיק הוא, ודברי המגן אברהם שכן פסוקי"ב ב לגבי מטה ולא על נקליטין:

(6) אחרונים: (ג) פרי"מגדים ושי"א, משום דהיי שכות דשכות במקום מזה: (ג) משה אפרים: (ה) רש"י ור"ן בשם רנ"ה, וצנן בפ"ח שכתב דהה"ף והרא"ש דהשעם הוא משום דומה לסכה תחת סכה הוא מן הוזהר, וישעם רנ"ה הוא סדרפנן, והפרי"מגדים מספק דאפשר גם לרי"ף ורא"ש הוא רק מורכבין: (ז) רש"י: (א) הא לאו הכי, אף על-גב דהמטה בכללה גבוה ו' טפחים כשר לצאת שם די חובתו נפר"מגדים ובכור"י יעקב, ונראה ששע"ם מה דמק"א לן בסימן שמה: בית שאין תוכו עשירה וקרויו משליטו בעשירה, ותוכו הוא רק כרמלייתו, עין שם: (7) פן משפע מהגנ"י, וחפשי ומצאתי שמקור הדין הוא מן הרמב"ם פרק ה טהלות סכה הלכה כג, שנה לשונו שם: וכן השעמיד ארבע קוטרין ופרש סדין עליהן וכו': (8) בפרי"מגדים, ובמבאר בסימן שטו: (1) הגנ"י ובכור"י יעקב, וכן מסיק בפרי"מגדים ומחצית השקל לרינא, ודברי המגן אברהם כפי מה שנתראה לכאורה כפשוטו על הנקליטין, השיגו עליו כל האחרונים מנטרא מפרשת בקבון וגם מה שכתב לזה ראה הנהיגות איה ראה כלל, ועל כן כתב בכור"י יעקב דשגגת המעמיק הוא, ודברי המגן אברהם שכן פסוקי"ב ב לגבי מטה ולא על נקליטין:

תרגום: 1 יצפי זין.

הַלְבוֹת סֵפֶה סִימָן תְּרֵבוּ תְּרֵבוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כ]

דְּתָרֵי קְפֻתָּהּ⁽²²⁾ וכו', וְסִימָן: לְהוֹדוֹת הַמֵּר תְּלִילָה לִי, וְצָרִיף צִינָן קָבֵל זְהוּ⁽²³⁾ וכו', וְצִינָן קְפֻתֵי-יַעֲקֹב מֵהַ שְׁפֵטָה בְּזָהָב⁽²⁴⁾. וְאִם הוּא צִינָן בִּיְרֵה-שְׁמֹשׁוֹת, נִרְאֶה דְּבִנְיָאֵי יֵשׁ לְקַקֵּל פְּנֵה צִלְ-יָדֵי עֲפֻדֵי⁽²⁵⁾.

(22) משמע שאף אם הגגות מתהדרים היטב בסגירתם בברזל מותר לפותחם ולסגורם. והקשה הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פכ"ד הע"י נג) מדברי הביה"ל לעיל (ס"י שטו ס"ח ד"ה טפח) שאסור לפתוח מטריה בשבת מדין אהל מחמת שמהדקה בחוט ברזל כדי שלא תיסיג. וראה עוד מה שכתבנו שם (ס"ק כו) לגבי ראיית האחרונים מהדין כאן לענין פתיחת מטריה בשבת.

(23) וצדדי הספק לגבי סיבוך על ידי נכרי ביום טוב, משמע מדברי הפמ"ג (א"א ס"ק ח) שדם האם סוכה נחשבת כאהל עראי ואין איסור לעשותה אלא מדרבנן, או נחשבת כאהל קבע ואסור לעשותה מדאורייתא וראה שם שהוסיף להסתפק גם לצד שהיא אהל קבע, וכן הסתפק הפמ"ג לעיל (ס"י שטו א"א ס"ק א) באופן שלא עף כל הסכך, אלא נשאר חלק ממנו על גבי הסוכה, האם לחזור ולסכך נחשב כתוספת על אהל עראי, ואינו אסור מן התורה, או שנחשבת הסוכה כאהל קבע מחמת שעומדת שמתה ימים, ולכן אסור מן התורה להוסיף בה סכך וראה משנ"ב לקמן (ס"י תרלו ס"ק א). והבבכ"ר יעקב (ס"ק יא) צידד שסוכה נחשבת אהל עראי, וכן כתב הביה"ל לקמן (ס"י תרלו ס"א ד"ה עושה) בשם הגאון מרדכי. אכן, בשעה"צ לעיל (ס"י שטו ס"ק ו-יא), ובביה"ל שם (ס"ח ד"ה כל) כתב שאהל העשוי לכמה ימים נחשב אהל קבע.

(24) שם (ס"ק יא) כתב, שמותר לומר לנכרי להסיר את המסמרים מהגג כדי לפותחו, מפני שמבואר ברמ"א לעיל (ס"י רעו ס"ב) שאפשר להקל בדעת בעל העיטור, שמותר לומר לנכרי לעשות מלאכה גמורה האסורה מדאורייתא במקום שיש מצוה וצורך גדול בכך, וכגון כאן שבלא זה לא יוכל לקיים מצוה דאורייתא של אכילה ושיבה בסוכה. והוסיף, שאף השל"ח שנתחלק ולא התיר לומר לנכרי להדליק נר לצורך טעדת שבת במקום צורך גדול [הובא במשנ"ב שם ס"ק כד] יתכן שיודה באופן זה, שאם לא כן יתבטל ממצוות ישיבת סוכה לגמרי, ובאופן שאומר לו לסכך יש להוסיף צד להקל שסיבוך סוכה נחשב רק כעשיית אהל עראי, האסורה רק מדרבנן, אכן, סיים הבבכ"ר יעקב שלדינא צ"ע ברבר.

והפמ"ג עצמו כתב בשו"ת מגידות (ס"י קט) שכשאירע אצלו שהסכך נפל ביום טוב, לא מחה כשקראו לנכרי לסכך, ולאחר מכן ישב בסוכה וביקר על הישיבה, משום שלא היה לו מקום אחר לאכול ולקיים את המצוה אם לא בדוחק גדול, וגם שאם לא כן היה בזה עברו ביטול שמחת יום טוב מחמת צערו הרב. אכן, לענין רוח שהעיפה את הסכך ביום טוב, כתב במשנ"ב לקמן (ס"י תרלו ס"ק א) בשם שו"ת באר יצחק (א"ח ס"י יג ענף ט) שמותר לומר לנכרי לשוב לסכך וראה שעה"צ שם (ס"ק ד) שציין לדברי הבאר יצחק, ושם הבאנו את דבריו, וכתב השו"ת הלכות (ס"ז) שצ"ע בשיבוש הסתירה, מדוע כאן לא נקט שמותר [אכן, לא כתב במשנ"ב כאן בפירוש לאסור, ואף ציין לבבכ"ר יעקב שנטה להתיר]. ותי"ץ הגר"נ קרליץ (הוט שני סוכות עמ' קצו) שדברי המשנ"ב כאן נאמרו על אדם שפשע ולא סיכך מבעוד יום, ולכן נאסר עליו לומר לנכרי לעשות זאת ביום טוב, אך לקמן שנפל הסכך מחמת הרוח, וכן בשאר אופנים שנאסר בעשיית הסוכה, התיר המשנ"ב לומר לנכרי לסכך ביום טוב. וכתב בספר מלכים אמניך (פ"ו הע"י ד) שחילוק זה מבואר בביה"ל לעיל (ס"י שלא ס"י ד"ה ועיין לעיל), שאין לסמוך על הבעל העיטור אלא במקום שהכין את הדבר מאתמול והוא התקלקל באונס, אך לא במקום שפשע ולא הכין מאתמול, וכן משמע שחילק הפמ"ג עצמו (א"א

ס"ק ח), וראה ישו"ב נוספים לסתירה זו במלכים אמניך שם. וישראל שעבר ובנה סוכה בשבת, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' טו אות ה) שלכאורה אסור להיכנס אליה משום 'מעשה שבת', ואין לקיים בה מצות סוכה, ומסתבר שאף אם אין לו סוכה אחרת לא יכנס, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' עז) שאסור להיכנס אליה.

(25) שכן מבואר בשו"ע לעיל (ס"י שמב ס"א) שמותר לומר לנכרי בבין השמשות להדליק לו נר לצורך שבת והוסיף השעה"צ שם (ס"ק ח) והביה"ל (שם ד"ה מותר) שמותר גם אם אינו צריך את הנר אלא רק רוצה בו כדי להתענג בשבת.

[משנ"ב ס"ק כא]

דְּתָרֵי קְיֹשֶׁב פְּסָפָה שְׁנִבְנִית תוֹף הַקִּיטָּה⁽²⁶⁾ וכו', דְּבִלְעֵבְרָה יָמִים לָאוּ קָבֵעַ מְקַרְיָה⁽²⁷⁾ וכו', פֶּתַח הַסֵּפֶה צָרִיף קְזוּתָהּ מְשוּם תְּקוּוּתָהּ⁽²⁸⁾ וכו', דְּתָרֵי קְבִית־שְׁעָרָה⁽²⁹⁾.

(26) אכן, אם הגג העשוי לפתוח ולסגור עשוי מנכרי עץ, כתבו הבבכ"ר יעקב (ס"ק יב) והמחצה"ש (ס"י תרמ ס"ק ט) שבעינת ירידת נשמים טוב לסגור את הגג ולשבת בסוכה, אף על פי שהיא מכוסה בנשרים, כיון שאף אם הם רחבים ארבעה טפחים אין הסוכה סתולה מראדייתא, ודיושב בה מקיים מצוה, ולפיכך כתבו שבעינת ירידת נשמים, אי בשאר האופנים שבני אדם מצטערים לשבת בסוכה מחמת שאין הגג אטום, יתכוונו כשסוגרים את הגג העשוי מנשרים שעושים כן לשם צל, רשבו שם, אך מימי לא יברסו ברכת 'לישב בסוכה' וראה כעין זה במשנ"ב לקמן (ס"י תרכט ס"ק נח).

(27) ומבואר בדבריו שלא הסכים לסברה הנזכרת בעשרי תשובה (ס"ק ז) ובפתחי תשובה (י"ד סי' רפו ס"ק יג) בשם שו"ת ארבעה טורי אבן, שאף בשעה שהוסר הגג מהחדר לא נתבטל מחמת זה מקביעותו של כל השנה נגזם כשהוסר ממנו הקיור אינו נרע מחצר החייבת במוזחה, אלא סבר כשו"ת רעק"א (הוצאת מבין המאור ח"ד י"ד סי' עד) שהדיוור של סוכה הינו סוג דיוור חדש ופחות חשוב מחמת עראיותו, ואינו המנשך לדיוור של כל השנה.

ואם לא הסיר את המזוזה לפני עשיית הסוכה, כתב השערי תשובה (שם) בשם הפרי"ח שלאחר החג צריך הוא להסירה ולקובעה מחדש, שכיון שהיה המקום פטור ממוזחה בחג, פטולה המזוזה אחר החג משום 'תעשה ולא מן העשוי', אך למעשה כתבו השערי תשובה והפתחי תשובה (שם) בשם הארבעה טורי אבן שאף מי שאינו מודה לסברא הנ"ל שסוכה זו חייבת במוזחה בחג, אינו צריך לחזור ולקובעה, מפני שנקבעה בתחילה כהוגן, ושוב אינה נפסלת משום 'תעשה ולא מן העשוי' נוכעין דברי המשנ"ב לעיל (ס"ק יט). ומי"מ אם רוצה לחוש לשיטת הפרי"ח, כתב השערי תשובה (שם) שיסירה לאחר החג ויחזור ויקבענה בלא ברכה, אכן, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רד) שלא נהגו לעשות כן, ובשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' מ אות א) כתב שאין בזה חיסרון של 'תעשה ולא מן העשוי', מפני שדומה הדבר למי שקובע מזוזה בחדר לפני שנכנס לדור בו.

(28) בביתאור דבריו התבאר בבכ"ר יעקב (תוספת בכורים סי' תרכה ד"ה שם בא"ד), שאם כל השנה היתה המזוזה מימין הפתח היוצא לסוכה, צריך בסוכות להופכה לצד השני, כדי שתהיה מימין הנכנס מהסוכה לבית, כיון שבבנייה לסוכה אין צורך להניח מזוזה, ואילו בבנייה ממנה לבית יש צורך במוזחה וראה אשרי האישי ח"ג פכ"ד אות טז בשם הגר"ש אלישיב, שלא נהגים להפוך את המזוזה, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קנג), וראה מה שביאר שם.

המשך במילואים עמוד 63

מילואים הלכות סֵפֶה סִימָן תְּרֻכָה תְּרֻכָה המשך מעמוד קודם

את התערוכות בפסח, כתב במשנים לעיל (סי' תנ"ג ס"ק ב) שלדעת הט"ז מותר, מאחר שלא הגיעה שעת איסור חמץ, אלא שרוב הפוסקים חולקים על זה, כיון שמטרת הביטול היא שיבוטל החמץ בשעת האיסור, והרי זה כמבטל איסור, וסיים שבישעת הרהק יתכן שאפשר להקל, וכן כתב במשנים לעיל (סי' תנ"ג ס"ק ב) ובביה"ד שם (סי' ד"ה שהיא) שאסור לערב חמץ לכתחילה, אלא שמימינו אם כבר עירב [על דעת שיתבטל], כתב בשע"ח שם (סי' קס"ז) שאפשר להקל לאחר הפסח, מפני שיש פוסקים שהחירו אף לערב לכתחילה.

8) ביאור דבריו, שמכאן בט"ז (סי' ב) שמה שאסור לבטל איסור לכתחילה הוא מדרבנן. והפמ"ג (משב"ז ס"ק ב) ציין לדברי הש"ך (יר"ד סי' ע"ט ס"ק ז) שכתב שלדעת הראב"ד הוא מדאורייתא, אכן, מבואר בש"ך שם שלדעת הרשב"א והר"ן בשם התוס' הוא מדרבנן, ושכן הכריע הרמ"ע מפאנו.

[ביה"ד ד"ה בכל]

ועיי' בבית-מאיר שהטעים בה"ג.

9) שם כתב, שלגבי סוכה תחת סוכה, שהסכך [העליון] הוא רק עראי, אין לו חשיבות של סכך אם אינו מסכך על מקום הראוי לסוכה, ולכן אינו פוסל את הסכך התחתון אם אינו מסכך על חלל עשרה טפחים, מזה שאין כן אילן ובית, הנחשבים כסיכך מחמת קביעותם במשך כל השנה, פוסלים את הסוכה שתחתיהם משום שיש סככים גם כשאין רוח ביניהם לסכך, וראה פני יהושע (סוכה ט, ב) וקהלות יעקב (סוכה ט"ח).

הסכך הפסול, בהכרח שהועיל להפוך את המיעוט להיחשב כרוב עם מעלותיו [וראה הערה הבאה].

[שע"ח ס"ק ה]

הן לסכך תרי"ג⁶ והן לתרי"ג השני של הפקדכי שהיבא פמ"ג אב"ת⁷ וכו', ולא פסקא הראשונה של הפקדכי שהיבא במגן אב"ת⁸, ובק"ט פסקא דרפ"ג דא"ט⁹.

5) שכתב (סוכה ה, א בדפי הרי"ף), שההיתר לבטל את הסכך אינו מחמת דיני ביטול ברוב, שהרי כשאפשר להפריד את האיסור מהיתר לא נאמר דין ביטול ברוב, אלא שמועיקר הדין אף כשאין רוב סכך כשר אלא רק מחצת, הסוכה כשרה, ורק כאן שהסכך הכשר והפסול אינם עומדים בנפרד זה מזה אלא הם מעורבים יחד, ומשום כך חסר בחשיבות של הסכך הכשר, צריך שיהיה הסכך הכשר מרובה מהפסול, כדי להגדיל את חשיבותו, וכיון שלחבריו ביטול הסכך אינו מדין ביטול ברוב, אין שייך בו האיסור של ביטול איסור לכתחילה.

6) שם כתב, שלא נאסר לבטל איסור לכתחילה אלא במקום שנהנה אחר כך מהאיסור, מה שאין כן בעירוב סכך שאינו נהנה מהסכך הפסול, כיון שימעות לאו ליהנות ניתנו.

7) שם כתב, שלפני יום טוב אין הסכך הפסול נחשב עדיין כאיסור, ולפיכך אין איסור לבטלו לכתחילה, והיינו שלא כדברי הט"ז שהביא בשע"ח להלן (סי' ק) שהיקל אף בחול המועד עצמו, וראה שו"ת מנחת שלמה (מהד"ק סי' ט אות ה) בביאור ההיתר לבטל דבר קודם שנאסר, ולענין עירוב חמץ במאכל לפני פסח כדי שיתבטל והיה מותר לאכול

הלכות סֵפֶה סִימָן תְּרֻכָה תְּרֻכָה המשך מעמוד 172

ישן בסוכה תחת המיטה ובכך על כל פנים יצא ידי חובה מדאורייתא.

[משני' ס"ק ג]

מן קא"רין עד פתחית המשה גבוה עשרה טפחים¹⁰ וכו', ואפ"ל דפגית המשה קצרים קא"רין שאין להם אפ"ל רחב טפחה¹¹.

2) וההיתר לישן תחת מיטה שאינה גבוהה עשרה טפחים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' לו) שהוא אף לכתחילה.

3) וכן מצי' שיש שלחן כזה בסוכה, וכתב הכף החיים (סי' ד) בשם הב"י איש חי (שנה א פ"י האזינו אות א) שיש להיזהר שלא לישן תחתיו אם הוא גבוה עשרה טפחים, וכן העיר הגר"ח קרליץ (הוט שני סוכות פ"ג ס"ק א).

[שע"ח ס"ק ג]

דק"קא לן בסימן שמה: בית שאין תוכו עשרה וק"ריו משלימו לעשרה, הולכו הוא רק כרמ"ל¹².

4) אמנם, בביה"ד שם (סט"ז ד"ה תוס') הסתפק שמוא תוך הבית נחשב מדאורייתא כרשות היחיד, ורק מדרבנן גזרו שיחשב כרמ"לית.

20) ואם הסוכה אינה כחדר המישמש כבית במשך השנה, אלא בגובה לפני פתח ביתו עבור החג, כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' שט) שפטור מלקבוע מוחה בפתחה הפתוח לרשות הרבים, שכשם שהסוכה פטורה ממוחה משום שהיא עראית, כך אין לחייבה מדין בית שער, כיון שהוא עראי ופטור ממוחה, וכן דעת הגר"ח אויערבך (ספר הסוכה פסקים הערות אות יד) והגר"ש אלישיב (אשרי האיש שם אות טו), ובשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' ק"ט על סי' רפ"ו ס"א בצד הגליון) תלה דבר זה במחלוקת ראשונים.

סימן תרכ"ז

דיני הישן בסֵפֶה

[שע"ח ס"ק א]

הוא רק מנכ"ג¹³.

1) וכיון שאינו פסול מדאורייתא, כתב הכף החיים (סי' א) שכשואין אפשרות אחרת לישן בסוכה אלא אם כן ישן תחת המיטה, מוטב

הלכות סֵפֶה סִימָן תְּרֻכָה תְּרֻכָה המשך מעמוד פח

צריך לתלוש אותה], וכן פירשו המראה הפנים (שם) והחזו"א (בלאים סי' יג ס"ק טו) שהספק בירושלמי הוא על עצוץ שאינו נקוב, אכן, הירוב"ז ובבאורי הגר"א (ירושלמי שם) פירשו את הספק על עצוץ נקוב [וראה רבינו מנחם על הרמב"ם (פ"ה מהל' סוכה ה"ב)].

שצמחה בעצוץ שאינו נקוב, מותר לסכך בה [אלא שהסתפק שם האם בכך שהיא בעצוץ שאינו נקוב היא נחשבת כתלושה ומותר לסכך בה בעודה מחוברת, או שהיא כמחוברת, וצריך לתלושה כדי לסכך בה, וראה ספר בית השואבה (מין דראי לסכך אות עג) שלהלכה מודאי

באר הגולה 15

הלכות סבה סימן תרכו

ב משנה שם י
ד שור הדין
מפרקא
ה סרביי תריי שם
וין עסק תרמכין
בציר ה רבנו שפרן
הרב בנימין שם ו שם
כרב חזקיה ורבה פי
רב הונא, מרין
וראש ורמב"ם ז ראש שם

גג רחב טפח, יצא: ג (ז) היצאים (ב) היוצאים מארבע ראשי המטה, אסור לפרס עליהן סדין *ולישן
תחתיו (ח) אפלו אם אינם גבוהים עשרה, אבל אם אחר יוצא באמצע המטה בראשה והשני במרגלותיה
כנגדו ונחננים קלונסות (פרוש, עצים ארזים כצין קנה של רמח) מזה לזה, מתר לפרס סדין עליו ולישן
תחתיו משום דאין לה גג רחב טפח למעלה, יהיה שלא יהיו גבוהים (ג) עשרה טפחים. *והישן מכשירין
אפלו בגבוהים עשרה טפחים: ד (ט) פרס סדין תחת הסכף לגוי, אם הוא בתוך ארבעה טפחים לגג
(י) עשרה, (יא) ואם הוא רחוק ארבעה טפחים מן הגג (יב) פסולת. (יג) *ואם אינו לגוי, (יד) אף-על-פי

באר היטב

גג, אפלו אין גבוהין עשרה טפחים אין יושנים תחתיו. ועין ט"ז מה
שהקשה על מה שאמרו בגמרא דף יא שאני נקליטין דקביעי אי
קביעי להו בקינופות וכו', אמאי לא אמר דנקליטין וקינופות שרין
לענין קביעות ומשום הכי וכו', ע"ש, והיא קשיית התוס' שם, ע"ש
ובמהרש"א ודו"ק: (ג) עשרה. והני י"ט מאיצא משתינן אצ"פ שאין י"ט

באר הלכה

* ולישן תחתיו וכו'. עין במשנה בריכה דהיא קינופות הנזכר במשנה דף
י וכו', דאף שבמשנה כלל דבר זה במחמת תנא עם פרט עליה
סדין, מכל מקום איכא נפקותא בינינן. דהתם פוסל הסכה וקרא אינו פוסל
אלא דאסור לישן תחתיו, כדאיתא בגמרא יבא דלשמי אהלא: * והישן
מכשירים אפלו בגבוהים עשרה טפחים. עין בט"ז השמה על הטור
שסתם בזה להחמיר, ולא זכר שגם לדעת הרא"ש כשר כמו להר"ף. וקצין זה
פסח גם האלף רפה. אכן ראיתי הרבה אחיזנים שישבו קשאי זו (עין בנהר
שלום ובקרבן נמנאל ובחמד משה ובשמן המאור), דהטור סובר דאף מדברי
סר"ף אין שום רצנה להקל, וקא דסתם נקליטין להקל, משום דסתם
נקליטין אין גבוהין עשרה, ובאמת נדבריהם כתב בס"ן הר"ט ז"א כדאשתי
זה לשונו: ואפשר שרבנו אלפסי שלא פירש גלוס נקליטין והביא משנתנו
כפשוטה, מפני שסתם נקליטין אינן גבוהין עשרה וליכא כשרים, ובקינופות
פסולה אף-על-פי דלא גבוה עשרה פדאקרון, עד כאן לשונו, וגם דעת בעל
המאור בסר"ף שמתמיר נקליטין שגבוהין עשרה, ולפיכך אין לגזר מדברי
המחבר שסתם כדעה ראשונה, וסדעה השניה כהכה רק בשם יש אומרים
משום דעת שארי פוסקים שסוכרין שדעת סר"ף להקל בזה, וכן כתב הבבארי
בעל דנקליטין בזה להחמיר: * ואם אינו לגוי וכו'. זה הלשון איכא גם כן
בטור, והוא נובע מן דברי הרא"ש. עין שם. ורודף לוטרי, דלאו דוקא מפני
הנזכר פסולת, דאפלו שלא מפני הנזכר, כל שאינו לגוי פסול דלא בטיל לגבי
סבה. ועין בבאור הגר"א הכלל בזה אם פרס סדין כדי לגבוה יהיה צורך
הנגד פסול. וצריך עיון, דלפי זה סותר הטור את עצמו. דבסיפן זה פסק
דלצורך הנגד פסול, ובסוף סימן תרכט מוכח דסבירא לה דלצורך הנגד שרי,
כמו שכתב הירושלמי מ"ש שם. ועל השלחן ערוך עצמו, אף דהוא העתיק גם כן
בסוף סימן תרכט לישן הטור, ובתנאו בודאי להקל אף בשעה אצלמה, ובכמו
שהוכחנו שם, לא קשה לי, דאפשר דבכינוי שם לא קאי רק לדברי הנזכר
אומרים שהביא מהחלה דהוא שיטה רבנו תם, ולדידה ודאי שרי לצורך הנגד,
כמו שכתבו התורונים, ולא לדעה ראשונה הנזכר שם בתחלה, אבל הטור
דלא זכר שם רק דעה זו בלבד קשה ונמצאתי בדברי פוסקי דסיפן זה שכתב
זה לשונו: ועין לקמן סוף סימן תרכט דסבירא לה לרבנו דלאו דוקא לגוי, אלא
הוא הדין נמי פשהיית לצורך האדם להגן עליו או לשאך צורך. דין נוי יש לו, עד
כאן דבכינוי, ומוכח מנה דפה שכתב הטור יאם אינו לגוי הניג שלא היתה לצורך
כלל דזה פסול מדעת אבל לצורך הנגד הכי נמי דשני, וכן כתב בהר"א בסוף
סימן תרכט, עין שם, אצל לפי דברי הגר"א צריך עיון. ואילו יש לומר בדתק,
לפי מה שכתב הגר"א דהסתבר בסיפן תרכט סעיף א שכתב דהכל זה לא שאני
לו בין שהאלו אדם ובין שהסכה קרמה סתם כדעה הראשונה ודלא

(ב) היצאים וכו'. זהו מקרי במשנה קינופות, והוא קביע מאד ע"כ
פוסל אפלו פחות מעשרה. ומבאר בגמרא ובס"ן שני דינים יש
כאן, כלה ונקליטין וקינופות: כלה דלא קביע לא מתקרא אלא
סתמי לריעותא שיש לה גג ונכות י"ט, ונקליטין קביעי טפי מפלה
אע"פ שאין לה גג אם גבוה י"ט אסור, קינופות דקביעי ויש להם

משנה ברורה

(ז) אם יש פחות משלשה טפחים סמוך לגג רחב טפח, דהינו
לאחר שנגדה מן הפלונס מפאן ומפאן ונתרנבו טפח אין שם מן
טפח זה עד הכלונס שלשה טפחים, אסור לישן תחתיו, לפי שכל
פחות מן שלשה טפחים הוא כלבוד וכאלו יש בגגה רחב טפח,
ועל-ידי-זה שוב נקרא בשם אהל, ונמצא אהל מפקס בינו לסכף.
עוד כתבו בשם האגודה, דאפלו אם אין לה גג רחב טפח אינו
מתר רק פשהדינים מוציעים לארץ, (ס) דאם יש צויר הספק
פינס לארץ אפלו רק פשעור טפח אסור: ג (ז) היצאים
היוצאים וכו'. זהו מקרי במשנה קינופות, והוא קביע מאד על-
כן פוסל אף בפחות מעשרה טפחים, ומה שכתב אחר-כך 'אבל
אם אחר יוצא וכו', זהו נקרא נקליטין. ושלשה דינים (ט) יש
כאן, כלה וקינופות ונקליטין: כלה דלא קביע, לא מתקרא אלא
בתמי לריעותא, שיש לה גג ונכות עשרה; וקינופות דקביע, לא
מתקרא אף שאינה גבוה עשרה, בין שעל-פל-פנים יש לה גג
[ועין בפריימדיים שמצדד דהוא מן החונה⁽¹⁾]; ונקליטין, אף דלא
קביעא כל-כף בקינופות, מכל מקום קביעי יותר מכלה, לכך
מתקרא גם כן (י) על-פל-פנים מדרבנן בתנא לריעותא, דהינו
כשגבוהים עשרה אף-על-פי שאין לה גג. וזהו לדעה ראשונה,
ודעה שניה סבירא לה דאפלו מדרבנן לא אסרו פין שאין לה גג,
דאהל משפע לא מקרי אהל כלל: (ח) אפלו אם אינם גבוהים
עשרה. הניו (יא) מן המטה ולמעלה. והשעם שהתמירו בזה,
משום דקביעי בחזק, כמו שכתבנו: (יג) ואף-על-גב דמטה גם כן
קביע, מכל מקום אינה עשויה לישן תחתיה אלא על גבה, לכך
לא חשיבה אהל להפקס כי אם בשגבוה עשרה: ד (ט) פרס
סדין וכו'. והוא הדין (יג) אם עשרה בשאר מינים שאין מסככין
בהם, כגון שתלה תחת הסכף כלו מיני אכלים וכלים נאים כדי
לקאותה: (י) עשרה, דבטלים הם לגבי הסכף, ומתר אפלו לישב
תחתיה: (יא) ואם הוא רחוק ארבעה טפחים וכו'. דכיון
שרחוקים ארבעה טפחים מן הסכף, חשיבי באפי נפשהו ולא
בטלי גבי סכף, (יד) ונמצא שאינו יושב בצל סכה אלא בצל
גוי סכה, (טו) ואפלו אם אוקן הנויין חמתן מרבה מצלתן

גם כן אסור, (טז) ויש שמקלין בשהיה חמתן מרבה מצלתן: (יב) פסולת. הניו (יח) כשיש בקו שעור ארבעה טפחים, דהוא כשאר
סכך פסול ששעורו הוא כהנה⁽¹⁾, דדלקתן כסימן תרלב, ואם הוא באמצע, פוסל כל הסכה משעם זה, כמבאר שם: (יג) ואם אינו לגוי
וכו'. עין בבאר הלכה: (יד) אף-על-פי שהיא בתוך ארבעה טפחים. והוא הדין (יח) אפלו אינו מפלג מן הסכף טפח, אלא נקט

שער הציץ

(1) הכספר חמד"משה הפקפק על עקר דין זה בענינו: (ס) השעם, דאז נעשה האויר שבין הפדינים לארץ לבוד ונעשה חזקה טפח, וממלא נעשה הפלה כגון
וכרי אהל⁽²⁾, אבל כשנויעין לארץ בשפוע, אז חשיבין כל השפוע כחזקה ואין כאן גג כלל נתי רעיא ובכוריעקב: (ט) קמא: (י) פריימדיים וטק"א, ומקום
מן החוספות דמיר המתחיל ובלבד: (יא) קמא. ולא דמי לכלה דמודדיו העשרה טפחים מארצא, דהתם אין העצים קביעים פשוט, וכמו שכתבנו שם
ואחרונים: (יב) ר"ן וריש"א. וקשיית הש"י ישבו התורונים בקשיטות: (יג) קמא: (יד) נמכ"ם: (טו) סר"ן וסר"פ"א והרב המגיד משתימת לישן הרמב"ם:
(טז) סר"ן בשם הרא"ה: (יז) אחיזנים: (יח) מן משעם משתימת הפוסקים וכן כתב פריימדיים, אסר"ך מצאתי במלתמות וברמזים שכתבו כן בהר"א:

